

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cavssa Helvetica Orthodoxae Fidei

Murner, Thomas

Lucernae, 1528

VD16 M 7034

Conclusio II. Quae & uere offeruntur in officio missae, pro uiuis & defunctis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-29525

CONCLUSIO SECUNDA.

CONCLUSIO II.

Quæ & uere offeruntur in officio missæ,
pro uiuis & defunctis.

TRICESIMA DIE MAI BERCHTOLDUS
Haller prædicans in Berna, quartus arguens.

Gratia & pax a deo nostro cœlesti patre, obueniât nobis
oibus, Amen. Quû attrahar nominatim a D. Tregario
puintiali, doctrinæ meæ causâ, quâ disseminarim in missæ sa-
crificiû, breuit̃ eius fundamentû ostēdā ex scripturis, post pte
staturus illis diuinis literis me submissurû, notant̃ in epist. ad
Heb. ix. cap. ubi habet̃ quô Christus introierit in sancta san-
ctoꝝ non manu factû imaginibus tabernaculû, sed in ipsum
cœlû, ut appareat nûc uultui Dei pro nobis, non ut sæpe offe-
rat semetipsum, quẽadmodû Põtifex intrat in sancta p singu-
los annos in sanguine alieno, aliogn oportebat eum frequen-
ter pati ab origine mundi. Nunc aut̃ semel in cõsumatione se-
culor̃ ad destitutionē peccati, p hostiã suã apparuit. Et quẽ-
admodû statutû est hoib⁹ semel mori, post hoc aut̃ iuditiû, sic
& Christus semel oblat⁹ est, ad multor̃ exhauriēda peccata,
secundo sine peccato apparebit omnibus expectantibus se in
salutem. Põntifex hæc decimo capite etiã in hanc mentem, quod
sanctificati simus per oblationē corporis Christi Ihesu semel.
Et om̃is quidem sacerdos præsto est, quotidie ministrans &
easde sæpe offerēs hostiã, quæ nõ possunt auferre peccata.
Hic aut̃ unã pro peccatis offerēs hostiã in sempiternû sedet in
dextera dei, de cætero expectās donec ponant̃ inimici ei⁹ sca-
bellû pedû eius. Vna em̃ oblatione cõsumauit, in sempiternû
sanctificatos. Ex quo scripturaz̃ testimonio clare & dilucide
ostendit̃ Christû Ihesum semel passum, mortuû, & ita oblatû,
quo unico sacrificio omnes consumauit electos. Quumq; fi-
lius Dei perfecte semel consumauit & perfecit, non potest
hoc per nos meliorari, sed dũtaxat denuo reiterari per diuitē

R ij

COLLATIO XXVI.

gratiarum actionis memoriam, sicuti fieri iussit dominus in
sua cœna, Hoc facite in meam commemorationem.

D. ECKIVS.

In nomine tuo dñe Ihesu Christe, Amen. Ad inductionē
duoꝝ dictoꝝ ex epistola Pauli ad Heb. contra missam breui
ter respondeo. Scripturas scire, non est scire literas, sed rectū
& uerū intellectū, quē ut plane accipiamus, sciendū duplex
esse Christi sacrificiū. Vnum per mortē eius super altare san-
ctæ crucis, & hoc non est sacramentū, sed per hoc omnia sa-
cramenta, sed & ipsa missa efficaciam habent & uirtutē redem-
ptionem mundi, & cœloꝝ apertionē, sicq; uerū est, non nisi
semel oblatū Christū, sic & Paulus loquit̃. Secunda oblatio
spiritualis est, in qua Deo patri prima oblatio seu sacrificium
primū denuo representat̃ cum uenerabili sacramento in offi-
cio missæ. Quum aut̃ pars aduersa maiore partem fundamen-
ti in hanc epistolā locet, in qua adhuc plura dicta consimilis
tenoris reperiunt̃, scripturis probabo datā responsionē esse
ueram. Antiqua est regula tractandi scripturas, uerboꝝ in-
tellectū acceptandū ex causa dictoꝝ. Lectores igit̃ huius epi-
stolæ, si hoc fecissent, hic contra missam error non exsurrexisset.
Paulus inq; hanc epistolam contra Iudæos scripsit ex hac
caussa, quod eos in uera fide instrueret, ideoq; ab initio
ponit Ihesum uerū esse Messiam, filiū dei in lege promissum,
omnes creaturas excellentem. Sequenter in vij. cap. & alijs
sequentibus declarat Paulus nouū testamentū, legem, sacer-
dotium, & sacrificiū in Christo Ihesu esse finita, quare ex toto
mens non fuit, quemadmodū prædicans Bernensis intellexit
Paulū ibi loqui de sacramentis & ceremonijs Christianæ ec-
clesiæ, loquutus enim est dumtaxat de triplici eiusdem eccle-
siæ renouatione, & uero fundamēto, in quo fides nostra stas-
bilit̃. Hæc aut̃ Christus sunt & eius officium sacerdotale in cruce,
a quo sacramenta suā accipiunt efficaciam & uirtutem. Et si
igit̃ diuus Augustinus etiā & hanc responsionē expresse de-
derit,

Scopus epistole ad Hebræos

CONCLUSIO SECVNDA.

derit, & fortasse pars aduersa eius non acceptet, eam respon-
sionē adhuc firmiter scripturis probabo. In scripturis namq;
differēter & cum discretione nominat oblatio siue sacrificiū
morte factū, hebraice zebah, quod interpretari posset sacrifi-
cium occisum seu uictima, oblatio uero sine morte facta in
scripturis muncha appellat hebraice, & quod huiusmodi ob-
latio sine morte iugit in ecclesia futura sit & esse debeat, usq;
ad antichristi tempora, spiritus sanctus ecclesie sancte Dei
manifestauit per Danielem xij. capite, ubi sic dicit. Et impij
agent impie, neq; intelligent omnes impij. Porro docti intel-
ligent, & a tempore cum ablatū fuerit iuge sacrificiū, & depo-
sita fuerit desolatio, in abhominatiōe dies mille ducenti no-
naginta. Ex his uerbis clarū est, iuge (quod hebraice tamid
interpretat) sacrificiū in ecclesia esse, quod totidē diebus in
temporibus antichristi cessabit, quare ex hoc notū est, omnes
missam abrogare uolētes, sed & sacrificiū esse negantes scdm
Danielis uerba, præcursores sunt, parantes uia antichristo,
sicut & imaginū expugnatores ex his uerbis. Nam ecclesie in
quibus residebit abominatio antichristi desolabuntur, quod
fit per imaginū ablationes, diuinorū officiorū, & aliorū quæ
ad decorem sunt in ecclesia. Quumq; Pauli spiritus Danielis
spiritui non transferetur, unicus est enim spiritus sanctus, nec-
cessario Pauli uerba sic erunt (ut dixi) intelligenda.

PRÆDICANS BERNEN.

Quia principio D. Eckius suum sermonē inducit non suf-
ficere literas scripturarū scire, sed rectū intellectū & ue-
rum earundē unā adportans distinctionē de duplici
sacrificio Christi, unā quæ in cruce per mortem cōpleta est,
altera spiritualis est, quum Deo patri primū sacrificiū denuo
reiterat & representat, atq; sacramento significat. Hunc sa-
crificandi modū (sicut sacrificio utit scriptura) quum Christi
sacrificiū inducit, adhuc probatū non intellexi. Vbi enim de
sacrificio corporis Christi in epistola ad Hebr. mentio fit, est

R iij

*Sacrificij, dupli-
men. cōp. d. d. d.*

COLLATIO XXVII.

sacrificiū pati, mori. Ex quo unum consequitur, si Christus de
 nouo ueniret sacrificandus (sicut hoc uerbo sacrificiū utimur,
 in Christi sacrificio) necessario eum toties mori oporteret,
 quoties missæ officiū frequentat uel celebrat, quod ueritati
 aduersat. At memoriā unici iam cōpleti sacrificij & passionis
 & mortis Christus instituit in usu sacramēti & non denuo sa-
 crificare. Post hæc D. Eckius inducit summarium epistolæ ad
 Hebræos, quomodo principio in illa ostendatur Christū ue-
 rum esse Messiam in lege promissum, & sequenter in viij. ca-
 pite & sequentibus doceatur antiquū testamentū, lex, sacer-
 dotiū, & sacrificiū in Christo Ihesu cōpleta esse, & ibi nihil lo-
 quatur Paulus de sacramento & ceremonijs, hoc pro me est,
 quum in Christi corpore nullū sacrificiū teneamus, sed sacra-
 mentū dūtaxat sumimus in sacrificij prioris memoriā. Ultra
 quum inducit sacrificiū discretionē & differenter semel cum
 morte accipi alio modo sine morte hebraica uerba inducens,
 ad hæc responderi uolo ab huius linguæ peritis. Hic uero scri-
 pturis nondū probatū est Christū offerri seu sacrificari nisi p
 passionē & mortē, cuius memoria & nuntiatio & non sacrifi-
 cium in comunitate Dei in ecclesia manere debet donec ad iu-
 dicandū dñs uenerit. Sic nāq; ad Cor. docet huius sacramēti
 usum esse debere in mādicatione eiusdē, in memoriā & nun-
 ciatione mortis Christi, teneri & consistere, usq; ad scdm dñi
 aduentū. Ultra qd dñs meus doctor dictū inducit ex prophe-
 ta Daniele de iuge sacrificio, adhuc nō est ostēsū illud opor-
 tere intelligi de sacrificio corporis Christi in missa, sed diuus
 Paulus ostēdit ad Ro. xij. qd iuge sacrificiū sit Christianorū,
 nēpe quod corpora nostra exhibeamus hostiā uiuā, sanctā,
 Deo acceptabilē, & rationabile obsequiū Dei. Sic etiā sacrifi-
 cium laudis omnibus Christianis cōmissum est. Quia aut ul-
 tra inducit oēs missam abrogare uolentes, uel eam sacrificiū
 esse negantes, præcursores esse nuntios antichristi, mitto su-
 um esse sermonē, mihi & cuiq; Christiano incumbit uti sacra-
 mento

CONCLUSIO SECVNDA.

mento scđm lucidū & clarū Dei mandatū, nominatim ad me-
moriā perfecti consumatiq; sermō facti & exhibiti sacrificij.

D. E C K I V S.

Missos facio eius proloquios sermones. Ego uero quum
dixi diuū Paulū in epistola ad Hebr. non loqui de sacramen-
to, hoc pro se esse dicit, mirabile auditu. Paulus equidē si ni-
hil ibidē de sacramētis loquat, quomodo ergo predicās Ber-
nensis cū tota sua parte possunt cū illa epistola sacramēti sacri-
ficiū delere, quod cuiq; prudēti ad iudicandū prebeo. Simile
etiam facit fundamen.ū tale, Missa rememoratio est sacrificij
Christi in cruce, ideoq; & non est sacrificiū. Libenter eum in
terrogarē in qua nam scola sic argumentari didicisset, in sco-
la namq; Christi & scripturarū non inueniet. Oblationes in-
censæ & agnus pascalis, figura erant futuri sacrificij Christi,
erant tamen nihilominus sacrificia seu oblationes, sic etiā hic,
quāq; in missa sit memoria prioris sacrificij Christi, est tamen
nihilominus met sacrificiū sicut incēsum, neq; mens est in uer-
bis Christi, Hoc facite in meā cōmemorationē, quod solā me-
moriā mandarit, sed ibi mandauit apostolis & eorū successo-
ribus, ut id facerent quod & ipse fecit, in finem tamen & men-
tem suæ memoriæ. Nūc autē Christiana uult ecclesia hoc dñm
Ihesum fecisse sacramentū consecrasse, sacrificasse, apostolis
diuisione ad manducandū, hoc idem apostoli & sacerdotes fa-
cere deberent. Ultimo impugnat Danielis prophetiā, quasi
missæ sacrificiū non cōfirmet, & ex ea non sequat missarū im-
pugnatores, præcursores esse antichristi. Dico Danielis pro-
phetiam esse certam, & ore Dei confirmatam, Matth. xxiiij.
ubi ex nomine Danielis prophetiæ mentionē facit, monetq;
Christus, ut omnes eam audientes, intelligant. Quumq; an-
tichristi tempore, iuge sacrificium cessabit in ecclesia, possi-
bile non est, aliud ibi sacrificiū indicari seu significari, quam
quoddianū missæ sacrificium. Quod enim dominus meus
predicans hæc uerba iuge sacrificij inflectere & circūtrahere
ad inter

COLLATIO XXVIII.

ad internū sacrificiū, de quo Paulus ad Ro. xij. scribit, quomodo Christiani exhibere debent corpora sua hostiā uiuam, sanctā, Deo placentē, hoc nō patiunt & litera & uerba Christi ulla uia. Nam eiusmodi spirituales oblationes nunquā cessabunt usq; ad extremū diem, & tanta tunc erit tribulatio tempore antichristi, quod probi fugient in deserta, & quāto maior erit tunc tribulatio, tanto deuotiores in oratione, & feruentiores erunt in charitate, tunc probi dicēt, sicut in psalmo Dauid dixerat. Ad dñm cum tribularer clamaui & exaudiuit me. Psal. cxviij. Sic & met Christus dixerat, quod ppter electos abbreviabunt dies illi, quū dixit. Et nisi abbreviati fuerint dies illi, non fieret salua omnis caro. Ideo quia spirituale sacrificiū proborū Christianorū, non cessabit in temporibus antichristi, oportet ut det aliud externū sacrificiū, quod destruet antichristus ex ecclesia in praefato tempore, quum templa missis imaginib⁹ & diuinis ornatibus euacuabunt. Sicut & S. Iohānes in spiritu uidit Apoc. xij. ubi de ecclesia loquēs sub parabola mulieris, dicens. Et datae sunt mulieri alae duae aquilae magnae, ut uolaret in desertū in locū suū, ubi aliter per tempus intellige annū unū, & tempora intellige duos annos, & dimidiū temporis, hoc est medius annus. Quare notū est qd' ablatio iugis sacrificij tempibus antichristi per uniuersum orbē erit, & durabit trib⁹ annis cū medio, sicut & nūc in priuatis ciuitatib⁹ incipit. Quāobrē ex pphetia Danielis p Christū euāgelisata, clare et dilucide notat nullam esse iugē sacrificiū.

PRAEDICANS BERNEN.

Primo dñs meus doctor Eckius exportat Paulū in epistola ad Hebr. non loqui de sacramento, sicut ego cum alijs intelligimus ad impugnandū per eandem epistolā sacrificiū corporis Christi. Respondeo quod ex claris huius epistolae uerbis prius ostensis, deduco nullū aliud corporis Christi sacrificiū esse, quam id quod per suā passionē & mortem semel perfecit, & eo consumauit in perpetuū sanctificatos. Secūdo miratur,

CONCLUSIO SECUNDA.

miratur de me dñs meus doctor, in qua nam scola hoc argumentū didicerim. Missa memoria est semel exhibiti sacrificij, ideoq; & sacrificiū esse non potest, inducēs similitudinem ex ueteri testamēto, de incenso & agno pascale, quæ figuræ sunt & significarint futurū Christi sacrificiū, & tamen nihilominus sint & ipsa sacrificia, sic & cum missa sit, quæ memoria est sacrificij præcedentis, & cum hoc sacrificiū, dicto Christi hoc probans, Hoc facite in meā cōmemorationē, quod non solū memoriā, sed & apostolis & eorū successoribus hoc faciendū mandarit, quod fecerit ipse. Breuiter dico uerba Christi, Hoc facite, se ipsa lucide declarant ex uerbis præcedētibus, his scilicet. Accipite & manducate, Hoc est corpus meū quod pro uobis frangit, hoc facite in meā cōmemorationē, & hic nulla de sacrificio fit mentio ipsis demandato. Similiter & ultra dicit, Hoc poculū est nouū testamētū in meo sanguine, hoc facite quotienscunq; bibetis in meā cōmemorationē. Ex quo quilibet Christianus capere potest clare & dilucide, Christū suis apostolis duo demandare, sumere scilicet sacramentū, & hoc in sui memoriā. Ideoq; me inducta ueteris testamenti figura non ligabit, nisi dñs meus doctor alterā partem scilicet missam esse quotidianū sacrificiū noui testamenti, cum clari scripturis præbet. Tandem iterū inducit prophetiā Danielis, quod sit certa, quod neq; ego nego, sed eius intellectus de iuge sacrificio, de quo Daniel loquit, quod missæ sit sacrificiū, pero illius intellectus eius claras scripturas noui testamenti, quæ ostēdant iuge sacrificiū corporis Christi. Etiam ex Paulo declaro, & ex Psalmo, quale sit Christianū & quotidianū sacrificiū, Deo placēs, & a nobis omnibus exoptulatū. Illud aut quod prolixo sermone de temporibus antichristi inducit & euangelio confirmat, dimitto, ad nostrū namq; propositū non deseruit. Quantū uero inculpat omnes missam sacrificiū esse negātes nuntios esse præcursorios antichristi. Iohannes in sua epistola prima iij. capite dicit. Et omnis spiritus qui

S

COLLATIO XXIX.

Soluit Ihesum ex Deo non est, & hic est antichristus de quo
audistis, quonia uenit, & nuc iam in mundo est. Ex quo ma-
nifestu est, quum missa cum omnibus suis ceremonijs, prout
iam est in usu, eo tempore non sic inuenit instituta, ideo Da-
nielis dictu dimitto in suo ualore, & in sua relinquo ueritate
manere. At intellectu iugis sacrificij, quod illud nihil aliud sit
quam missa, quum dictum sit ueteris testamenti, requirit cla-
rius & lucidius dictu noui testamēti ad hoc clare firmadum.

D. ECKIUS.

In nomine tuo dñe Ihesu Christe Amen. Quia praedicans
Bernensis ultimo cōtemptibiliter dixit me nō esse uirū talem
amice demitto ut uerba sint, nōsem em̄ & ego eiusmodi ser-
uo & sibi cōpetentē uestem adaptare, Ad rem aut. Hodie au-
ditus est uerus Pauli intellectus in epistola ad Hebr. quumq;
dñs Berchtoldus unicū dumtaxat modū nouit sacrificandi cū
morte uidelicet eum informari, & adhuc aliam esse offerēdi
formā absq; sanguinis effusione. Nullā aliā dicit Christi obla-
tionem esse quam cum morte, scdm Pauli doctrinā, quod in
Paulo nunq; reperiet. Dicit me opinionē meā probasse uer-
bo Christi, Hoc facite in meā cōmemorationē, quod non sic
est factum. Ideoq; non recte cōcepit, quod ea uerba ad illud
ponderandū adsumpserim. Quum aut aduersus spiritū sanc-
ctum illud uerbū hoc &c. ita uult cogere, ut facite dumtaxat
tenda ad manducare, quod claro textui contrariat, peto ab
eo scire, quia ab apostolorū temporibus in catholica Christia-
na ecclesia in usu fuit cōsecratio uenerabilis sacramēti. Ipseq;
nolit dilectū dñm nostrum Ihesum, tale quid mandasse in his
uerbis, Hoc facite &c. quod illam mihi in scripturis ostēdat,
uel certe secundū suam opinionē, quum in scripturis non sit,
necessario sequitur fictum & excogitatum fuisse.

PRAEDICANS BERNEN.

IN nomine Ihesu Christi, Amen. Sicut principio dñs meus
D. Eckius meos temerarios sermones deducit, dimitto ut
tantum

CONCLUSIO SECVNDA.

tantum sua ualeat deductio, quantum ipse meum sermonem ualere patitur. Consequenter inducit, quomodo breuibus uerbis auditus sit uerus intellectus diui Pauli in epistola ad Hebr. & quum ipse nisi unicam sciam offerendi formam, cum passione scilicet & morte me informarit, adhuc alteram esse formam sine sanguine offerendi. Respondeo concedens & affirmans sacrificium laudis & crucis sufficiens fundamentum ex scripturis habere. At uero Christi corpus in alia forma & specie offerri, quam cum passione & morte in epistola ad Hebr. nondum est ostensum, potest fortasse bene intelligi spirituale sacrificium ostendi, & in sacramento representari, sed nondum clare ostensum est. Nam utique textus euangelistae, Lucae & Pauli ostendunt usum sacramenti consistere in manducatione, memoria, & nuntiatione acceptorum beneficiorum, & de sacrificando nihil. Haec uerba tam sunt clara ut nullis ualeant literis anulari. Vltra dominus meus doctor presumpsit in hoc uerbo, Hoc facite &c., se ostensurum Christum apostolis non solum memoriam habendam demandasse, sed ut facerent quod ipse fecisset. Respondeo his uerbis, Hoc facite &c. Christum mandasse suum sequi praecipuum in usu sacramenti. Nam si cuique sacerdoti hoc faciendum esset, quod Christus fecisset, necessario consequeretur nullum sacerdotem solum hoc sacramentum sumere in missa, sed & alijs diuidendo porrigere deberet, nam Christus hoc fecit. Secundo oporteret ut sacerdos ipse post diuisionem sacramenti singulis factam, etiam in mortem crucis ire deberet, quum Christus illud fecerit. Ex quibus omnibus adparet uerba Christi, Hoc facite &c., uelle ut praecipuum & mandatum usus huius sacramenti exequamur. Nunc quia dominus meus doctor ultra me cogit quaerendo, quum ab apostolorum temporibus sacramenti consecratio in ecclesia durarit, ubi illa ostendatur, ipse ad hoc respondeat, quia primum eius articulum tangit, de quo me non intromissurum hodie protestatus sum, & adhuc in illo conijcio, quod contra gratiosorum

COLLATIO XXIX.

dñorū nostrorū nuntiorū consulu xij. cantonū, respōsionem me peruestigare tentat, & quārendo sciscitari, super quo illi non assentiar, ea potillimū caussa, quod dicta doctrinā meā firmantia, adhuc erecta stare conspiciā, sperans meorū gratiosorū dñorū Bernensiu mandato me satisfacisse, illo me scripturis cōmendans iam inductis, & adhuc inducendis, subscribens me illis, qui aduersus doctorem Eckium in hoc articulo se subscriperunt. Ad hoc me cogit doctoris Eckij irritatio quam supra & contra meorū gratiosorū dominorū mandatū non sum expectaturus, sed hoc uolo modo conclusisse.

D. ECKIUS.

In quo Christus mandarit discipulis faciendū quod ipse fecit, hodie est enumeratū, bene in cōscit illis non mandasse sic in pedib⁹ ambulare supra mare. Quod autē bonus ille dñs respōsionis suæ caussam in meā rejicit irritationē, sciunt omnes qui hodie interfuerūt non ita esse, sed cum missæ articulus ei fuerat ppositus, fugere tentauit, quod de hoc articulo in specie nihil prædicasset, quo ad uenerabilis dñs doctor Conradus prouincialis exurgeret sibi cōtradicens, quippe quod ab eo met audiuerit contra missam eum prædicasse, & quū dñs prædicās dñi doctoris propositū sermonē sustinere noluerit, obtulit se dñs meus doctor prouincialis multis in minibus testib⁹ se probaturū, tunc primū prædicās ad disputandū ascendit, quare meæ irritationi nullam potest culpam impingere. Et dñs meus prædicās quum procul dubio extra mandatū meorū gratiosorū dñorū xij. cantonū dixerit mandatū Christi Hoc facite dumtaxat extēdī ad sumptionē facit disputationis conditio & natura, ut scisciter ab eo, quum manere recuset apud intellectū catholicæ ecclesiæ, ut ostendat ubi consecratio huius uenerabilis sacramēti a Christo demādata sit. Illud namq; si ostendere nequeat in scripturis alicubi, stabitur in intellectu ecclesiæ, & decidet uiolentatio huius uerbi, hoc facite. Quare adhuc respōsionem ab eo peto, si in hoc uerbo
consecra

CONCLUSIO SECUNDA.

consecrationem uult intellectam haberi, aut certe ubi consecrationis mandatum sit datum. Rationem inquam reddere cuilibet petenti Petrus nobis mandat.

PRÆDICANS BERNEN.

Quod ad priuata negotia attinet personæ meæ causa, nihil ad doctorem Eckium, sicut nec ad me pertinent sua negotia. Quod aut uerbum Christi concernit, Hoc facite &c. Hodie ostendi ex Paulo claris suis uerbis, quæ adhuc manent immota. Quum aut hoc disputationis naturæ doctor Eckius tribuit ad scrutandum, in quibus uerbis consecratio fundata est, quæ præcipue suum primum articulum tangit, nihil illa me grauabo iuxta tenorem, dictum & responsionem communium confœderatorum mihi datam. Quod aut Christus in sacramento altaris offeratur, adhuc ex claris scripturis non intellexi, maneo apud prius datam responsionem.

D. ECKIUS.

In Paulo prædicans non reperiet suam nouam glossam, hæc scilicet uerba, Hoc facite &c. ad summptionem solū indicare, illud uerbulum solū non ibi stat. Ideoque non recte loquitur quod nudus sit Pauli textus, in quo casu me subijcio uobis gratiosis dominis meis nuntijs consulū xij. cantonū, & quatuor præsidentibus. Et quæ ad intelligendum præbet, quasi sciscitatio mea non esset secundum naturam disputationis, quare ergo fratres sui in Christo doctor Oecolampadius & Imeli ea lege & conditione contra me sunt usi, & ego illis respondi. Questio mea non est contra mandatū dominorum meorum nuntiorum consulū, neque primum articulum præ manibus habeo. Sed quia ipse uerba Christi, Hoc facite, declinare uoluit & uiolētare, quod ad missam non indicent, ex eo nunc scire uellem, si ad consecrationem indicarent. Neque credo dominos meos Bernenses, qui per dei gratiam in unionem uere & recte fide peruenierunt, sibi hoc in mandatis dedisse contra diuini Petri mandatū. Quare domine prædicans rationem uestre spei & fidei reddite, is enim optet debile

COLLATIO XXXI.

fidem habeat, qui corā hac tam Christiana & excellenti congregacione fidem suam profiteri nō audet, si autem hoc non feceritis, decedet super uos prædicans iudicium Dei. Qui male agit, odit lucem, & ad lucem non peruenit, ne arguantur opera eius, Iohan in.

PRAEDICANS BERNEN.

Sicut me D. Eckius inducit horum uerborū ratione, Hoc facite &c. quod illa solū ad sumptionē seu manducationē extenderim, aliter apud notarios reperiet. Ultra uero quā inducit de D. Oecolampadio & Imeli, sino ut ipsi ad hæc respondeant, quū ambo hic sint præsentēs. Tertio inducit me uerba Christi inflectere & uiolentare uoluisse, ne supra missam indicerent, id de me adhuc non audiuit. Et quū me uerbis multis premat interrogādo, quo me a scdo articulo in primū abducatur, satis prius dixi, ipse em̄ respondens est. Quūq; super me iudiciū dei inducit, q̄ male agit ambulat in tenebris, adhuc ipse nō ostēdit me in tenebris ambulare, doctrinæ namq; meæ ad deum spero, & ad suū uerbū sufficientem dedi rationem.

D. ECKIUS.

Domini præceptores præsidētes, quia se prædicans remittit ad notarios, quod hæc uerba, Hoc facite &c. non solū indiciant ad manducationē, rogo uerba notariis ostendi, & iterum Christianæ congregacioni manifestari. Et quū dñs meus prædicans mihi respondere nō uult. Rogo uos nobilis fauorabilis & strenue dñe Caspar de Mülinen, uelit uestra strenuitas dñis uestris & superioribus hoc intimare, ut illo considerēt se a diuisione nouorū prædicantiū præcauere. In nomine dñi, quia ad meā quæstionē respondere non uult, rogo eū saltē respōdeat quale sacrificiū in antichristi temporibus tribus annis cū medio cessabit extra missam, quā de interiori sacrificio & oblatione laudis hodie ostēsum est, quod ipsum nō cessabit. Et quia hoc Daniel lucide & clare ostēdit, non sunt necessaria alia literæ noui testamenti, etiam fratre suo in Christo Zwinglio,

CONCLUSIO SECVNDA.

Zwinglio regulam præscribens, quod in nouo testamento clarum non est, eatur in uetus. Nunc quia hæc prophetia sufficienter iam audita in Euangelio & nouo testamēto, a Christo confirmata sit. Neq; illi prodest, quod ex Iohanne prædicans adportauit de antichristo, nam quod ibi uenisse scribit, non de eius persona est dictū, sed illius membris omnib; hæreticis & cōtrarijs nobis Christianis, quor; caput est antichristus. Dicatis dñe prædicans breuiter quale sacrificiū cessabit medio quarto anno in uniuerso orbe.

PRAEDICANS BERNEN.

Quia iterū D. Eckius inducit Danielis prophetiā de iuge sacrificio, illud declarans nullū aliud esse quam missam. Hodie pro hoc eius intellectu scripturas & declarationē ex nouo testamēto postulauī, quū iuxta eius proposita missa sacrificiū esse debeat noui testamenti, eiusmodi scripturas nondū audiui, sed ostēdi iuge sacrificiū crucis & laudis ab oib; Christianis exposci. Nūc autē maior laus dei non est quā credere & amare, quū ex corde diligi poposcat, timeat, & in eum fidat, futurū ut huic sacrificio multa deerunt, sicut Christus docet Luc. xviij. Quū uenerit filius hominis, etiā ne fidē in terra inueniet. Post hoc Matth. xxiij. Christo de ultimis temporibus inquēte, dicit superabundaturā iniquitatē multor; cum refrigerante charitatē. Circa hæc ostendit cessatio diuini cultus, & sacrificij laudis, quæ lex & prophetæ præcipiunt. His ostēdi primo mihi carere claras scripturas doctoris Eckij. Secundo cessationē recti & ueri cultus diuini, recti & ueri honoris Dei & laudis in ultimis temporibus.

D. ECKIUS.

Breuiter bene scit ex Christo antichristi temporibus paucos probos futuros, erit & cessatio fidei & charitatis plus medio & tribus annis. Daniel clare & dilucide loquitur iuge sacrificium cessare per annos tres cum medio, quod etiam tempus Iohannes meminit in nouo testamento. Ideoq; oportet dñm

COLLATIO XXXIII.

dñm prædicantem ostendere, quale sacrificiũ cessabit annis
tribus cum medio, aut missã sacrificium esse sinet.

QVINTVS ARGVENS
OECOLAMPADIVS.

PAter omnis misericordiã gratiosã nos inducat, per spiri-
tum filij sui in omnem ueritatẽ, Amen. Secundus articu-
lus doctoris Eckij, hoc uerboꝝ tenore cõprehenditur. Quæ
(intelligo corpus & sanguinẽ Christi) &c. Dñe doctor quia
uos iactatis ecclesiã Christianã, bene uobis notũ est, sicut &
Paulus ad Corinth. scribit, nos non habere consuetudinem,
neq; ecclesiã Dei, ut cõtendamus seu litigemus. Et ad Timo.
scribit seruũ dñi nõ esse debere litigiosum, sed mansuetũ, doc-
cibilem, qui etiã & malos sufferre possit, & his diebus multa
præcesserunt, quæ intermissã melius fuisset. Peto quo possit
esse magis pacifice, patienter a nobis ambobus rem geri, de
primo articulo protestãs me in eo nolle cõprehẽdi, sed is iam
sepositus sit atq; finitus. Querẽs hic a D. Eckio, a quo offerri
debeat corp⁹ & sanguis Christi, a sacerdote uel a Christo, aut
ab eis oibus, sed nullũ illoꝝ apud eum scripturis aptabitur.

D. ECKIUS.

In nomine tuo dñe Ihesu Christe, Amen. ~~A~~ quaestionem
dñi doctoris quis in missa offerat. Respondeo sacerdotes qui
missas celebrant a tempore ascensionis dñi nostri Ihesu Chris-
ti per uniuersum orbem sacrificarũt seu obtulerunt, sicut mi-
nistri Christianã ecclesiã, non excluso uero offerendi magis-
tro Ihesu Christo. Quanq; aut nos in ecclesia in uera simus
possessione, fere mille quingentis annis, sic ut nulla probati-
one egeamus, propter superabundantiã tamen, ut probi in-
telligant Christiani etiã & scripturas pro nobis esse, pro sacer-
dotibus induco textũ Malach. iij. ubi de aduentu Christi lo-
quit & sequit. Et sedebit conflans & emundans argentũ, &
purgabit filios Leui, & colabit eos quasi aurũ, & q̃si argentũ,
& erunt

CONCLUSIO SECVNDA.

& erunt dño offerentes sacrificia in iustitia. Et placebit dño sacrificiũ Iuda, & Iherusalem sicut dies seculi, & sicut anni antiqui. Hic clarũ est & lucidũ Christũ in nouo testamento sacerdotes purgasse ut offerant. Quare ecclesia ex spiritu sancto edicta aliqua horũ uerborũ in canonem immiscuit.

OE COLAMPADIVS.

TRia quæsiui a D. Eckio, primũ nondũ mihi admisit, totam scilicet Christianã cõmunitatẽ talem oblationẽ face-
re, fortasse post non negaturus. Namq; bonæ sum sp̃ei cõmu-
nes bonos probos Christianos propter eorũ fidem & donatã
dominicæ passionis memoriã, huius rei causã non leuiore
reputari, excepto tamen ordine in ceremoniarũ porrectiõẽ,
quod non cuiq; incumbit ad Galat. v. sed uos om̃es unũ estis
in Christo Ihesu, quare in tam sublimi dignitate, nõ inuenio
alios quosq; Christianos excludendos, hæc iam demitto. Re-
spondit tamen sacerdotũ esse munus, sed adhuc nõ probauit
literis nouæ legis, in qua hoc sacrificiũ institutũ esse dicẽt, sed
probare tentauit ex propheta Malachia, sed suæ causæ non
deseruit. Iuxtaq; Christum recognouit ut supremũ offerẽdũ
magistrũ, quod uerbũ neq; ego sufficiẽter intellexi, si de uni-
co loquatur sacrificio, semel in cruce perfecto, aut certe si uel
Christus quod die adhuc se met offerat, sacerdotũ ratiõẽ causã
tam oltẽdit impossibilem. Omnis em̃ sacrificans altior est &
sublimior, illo quod ab eo offert, nunc si corpus & sanguinẽ
Christi offerrent, sublimiores reputarent oblationis causã,
quã corpus & sanguis Christi, quæ utiq; a deitate non sunt se-
gregata, quod nimiũ esset etiam cogitare. Quod uero ait hoc
fieri in representando, hoc nihil aliud esset quã rememorari,
in quo (credo) nemo sibi aduersabit, hic namq; propter uer-
ba congregati non sumus. At eiusmodi rememoratio eã uim
non habet, ut uiuis mortuisq; profit, quum illa per Christum
sint cõpleta & expedita. Ultra dictũ Malachiæ pro me est re-
ste uisum intellectumq;. In fine namq; ut inducit; sicut dies

T

COLLATIO XXXIII.

seculi & anni antiqui. Hæc uerba tñ important, quod Aero-
nicū sacerdotiū & legale sacrificiū finē sunt habitura, & sacer-
dotiū Melchisedeq, quod multo est antiquius, iterū incipi de-
beat, & firmari debet, fœdus Leui, hic necesse erit cognoscere
fœdus Leui, & qui ueri sint filij Leui, sicut clare in ij. ga. ante
hac ostenditur, ubi de ceremonijs deus loquit̃, dicens. Ecce
ego projiciā uobis brachiū, & dispergā super uultū uestrum
stercus solemnitatū uestrarū, & assumet uos secum. Et scietis
quā nōsi ad uos mandatū istud, ut esset pactū meū cum Leui,
dicit dñs exercituū. Pactum meum fuit cum eo uita & pacis,
& dedi ei timorem & timuit me, & a facie nominis mei pau-
ebat. Lex ueritatis fuit in ore eius, & iniquitas non est inuenta
in labijs eius, in pace & æquitate ambulauit mecū, & multos
auertit ab iniquitate. Labia enim sacerdotis custodiunt scien-
tiam, & legem requirunt ex ore eius. Hic reperimus sacer-
dotes coram deo, de quo postea dicitur secundū doctoris Eckij
inductionē, quod oblaturi sint sacrificia, in iustitia non esse
cōmunem turmam iam nominatorū sacerdotū, quorū aliqui
non multum diuinæ legis obliti sunt, exteriori unctiōe con-
tenti, & uestibus ac aliquibus præculis, quæ omnia apud pro-
phetam, ubi deest scientia Dei, stercus nominat̃. Quare hic
necesse erit clarius sacrificiū inducere, & speciale sacerdoti-
um iuxta hoc, nam hæc scriptura omnibus Christofidelibus
dicta est, sicut accipi potest ex prima epistola Petri, quæ pro-
culdubio omnibus Christofidelibus scripta est, & Christiani
eo loco nominantur electū genus, & regale sacerdotiū gens
sancta & c. Ultimo ratione supremi magistrī offerēdi scilicet
Christi. Respondeo sicut Paulus ad Hebr. viij. Si adhuc sur-
pra terram esset, net ipse sacerdos esset. Et sicut ix. cap. habe-
tur, nulla eget representatione, dicit met eum cœlum ingres-
sum, quod ibi appareat conspectui Dei pro nobis, sicut & in
epistola Iohan. ij. dicit̃, noster est aduocatus. In summa dictū
per dñm Berchtoldū inductū firmū stat atq; immotum.

D. Eckius

CONCLUSIO SECVNDA.

D. ECKIVS.

Nos Christiani qui in possessione sumus missæ, æstimabamus doctorem quum missæ sacrificiū conatur annihilare, scripturis hoc facere deberet, & tamen nullas nouas adportauit contra missæ sacrificiū dumtaxat se fundauit supra Pauli uerba, per prædicantem Bernensem inducta. Quis aut̄ eis crederet contra claras scripturas cum eorū nouo testamento, in illa equidem, quum a post Christi ascensionem semper pro sacrificio est habita, etiam & sancti martires, qui pro Christo sanguinem suum fuderunt, missa sic usi sunt, sed & omnes diuini doctores, & oēs sancti dilecti, sicut sanctus Dionisius, Ignatius, Cyprianus, martyres sancti, Athanasius, Basilus, Chrysostomus, Ambrosius, Iheronymus, Augustinus, & in cōmuni oēs sancti doctores, sæpe atq; sæpe sacrificiū in missa cōfirmarunt. Quis iā inter uos crediturus esset sanctos patres & martyres tot centenis annis epistolā ad Heb. non intellexisse, sed potius credere debemus sanctos spiritu sancto repletos, & in Christiana sancta eorū uita nos rectū & uerū intellectū uerborū Pauli docuisse. Ideoq; & uerba Pauli contra missam inefficacia sunt, quæadmodū simplicib; libèter inculcarēt. Breuitatis causa mihi imponit me nō declarasse, si etiā cōmunis ecclesia offerat. Respondeo uerba mea esse clara, sacerdotē ut ecclesie ministrū offerre, ibi plane intelligit me uelle cōmunē & catholicā ecclesiā offerre, quod & clare in canone reperit. Ad dictū meū Malachiæ indicat, quasi nihil uel parū ualeat, & quod ex nouo testamēto unū ei adducā, dico dñe doctor, num; & finetis uetus testamētum etiā scripturas esse, dñs tū Ihesus scripturas esse pmisit. Præceptū mihi est scripturis rem agere, dñi mei gratiosi ad nouū testamētū me nō adegerūt. Ipse aut̄ hodie si ob reuerentiā uenerabilis sacramēti in ecclesia fuisset in cōtione audiuisset missam sacerdotibus demandatā p uerba Lucae xxij. Hoc facite in meā cōmemorationē, sicut heri cōsecrare, offerre, & māducare. Contra me argumentū

T ij

COLLATIO XXXIII.

facit sine literis sacris. Qui offert necesse est ut melior sit illo quod offert, ubi hic sunt scripturæ pro primo. Secundo si uerum esset, tunc Christus in cruce se non obtulisset, non enim est melior seipso, & Abraham non melior Isaac. Etiamque si dictum eius uerum esset, necesse esset intelligi de uero offerendi magistro, sacerdos enim solus minister est. Consequenter quod non sit missæ sacrificium ut primi sacrificij representationem prodesse mortuis illius nobis scripturas adportet. Augustinus enim ante annos centum & mille ostendit totius ecclesiæ usum. Dicitur meum Malachiæ ait pro se esse, hoc mihi rarum esset negotium, per illa enim uerba & ipse admittit prophetam indicasse ut legis cessaret sacerdotium, & reuerti debeat sacerdotium Melchisedecis, hoc nos acceptamus, rogamusque ut nos tales finat sacerdotes manere, talis inquam sacerdos Christus dominus fuit, ob quam rem neque plus petimus, quam ut nos finat Christianos esse sacerdotes. Audite quid Dauid loquat Psal. cix. Iurauit dominus & non penitebit eum, tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedec, & ex doctoris uerbis psalmistæ additis, quilibet probus Christianus facile intelliget fundamentum nostri sancti sacrificij in missa, nemo enim ostendere potest Melchisedec aliter obtulisse, quam pane & uino. Quicumque dilectus dominus noster Christus sacerdotium Melchisedec renouarit in formam ~~pe~~ ^{mel} ~~orem~~, ideo offert uenerabile sacramentum sub speciebus panis & uini. Quia tamen ultra Malachiã inducit tediose cap. ij. nihil contra nos est, sed magis confirmat qualiter Deus statum sacerdotalem ad seruiendum sibi delegerit, quod uero aliquos sacerdotum abusus pungit, extra continentiam est conclusionis meæ. Et quod ex omnibus uelit facere sacerdotes, nihil meam conclusionem tangit ipse, quia missæ sacrificium abnegat, contra illud scripturas inducere debet, ea tamen conditione, ne quis simplici scandalisetur. Petrus enim quando de Christianis loquitur, quod regale sint sacerdotium, internum intellexit & in spiritu, sicut & omnes Iudæi ueteris testamenti, sed præter illud oportet

CONCLUSIO SECVNDA.

oportet esse externū quoddā sacerdotiū, sicut & in ueteri lege erat, in genere Leui. Attendite pauperē bestias pascentē, qualis est sacerdos talis est & rex, quorū tamen regū multi uadunt mendicatū. Ideoq; dictū Malachia. iij. capite inductum una cum possessione, in qua est Christiana ecclesia, potenter probant sacrificiū sanctæ missæ. Quare uos probi Christiani non uos sinatis ab hoc sancto & prætioso sacrificio per nouiter intellectā doctrinā abducere ulla uia. Hoc namq; missæ sacrificiū tam est clarum & lucidū per scripturas manifestatū, sicut heri duo & hodie duo dicta induxi, quod etiam ecclesiæ aduersarij (hæreticos uolo) in plerisq; locis hoc non negant, sicut Bohemi scismatici, & qui etiā longius ab ecclesia distant Picarditæ. Si quis autē nondū ad satietatē quietaret, scripturis adhuc clari⁹ idem propheta Malachias illud ostēdit, qui inter eos ultimus fuit, & certos articulos nostræ sanctæ fidei per spiritū sanctū manifestauit ita dicēs. In abiectiōne sacrificiorū ludæorū, & acceptatione Christianorū sacrificiorū. Non est mihi (inquit) uoluntas in uobis, dicit dñs exercituū, & munus non suscipiā de manu uestra, ab ortu em̄ solis usq; ad occasum, magnū est nomen meū in gentibus, & in omni loco sacrificat, & offerri nomini meo oblatio munda, quia magnum est nomen meū in gentibus. Hoc dictū semper ecclesia cōtra ludæos induxit, pro nostro Christiano sacrificio, sicut diuus Augustinus, Alphonsus, Samuel, Paulus Burgensis, & alij ostendunt, si igiṛ hoc dictū iam ferme mille quingentis annis cōtra ludæos fuit efficax, quare inefficax esset aduersus illos qui nobiscū in sancta ecclesia fidē susceperunt. Quūq; ecclesia sit in possessione, oēsq; Christiani ante nos hoc crediderūt, & scripta hoc clare docēt, celebraritq; diuus Iacobus apostolus missam, stat mea cōclusio uerbo dei illæsa in perpetuum.

D. OECOLAMPADIVS.

Gratia & pax a dño nostro Ihesu Christo omnibus nobis concedant, Amen. Ad meam hesternā responsionem

T iij

COLLATIO XXXV.

doctor Eckius iterum induxit suam longi temporis possessionem, sed nos hic congregati sumus in libro terræ noui & antiqui testamenti, ad inuestigandum si se possit possessionis iactare, & ne causa prolongetur, unū ab doctore Eckio peto, quatenus iuxta consuetudinem omnium doctorū Theologorum admittat, quod in sacris literis locus ab auctoritate negatiue &c. Hoc est, si quid in scripturis fundatum non sit, acceptari non debeat. Ideoque frustra contra nos clamauit in prima, sed & in ista conclusione, Affirmatiua tamen ostendi debet esse efficax & uera.

D. ECKIUS.

In nomine tuo domine Ihesu Christe, Amen. Causa petitionis dicit doctor Oecolampadius per uideri debere librum terræ nouum & uetus testamentum ita dico, sed sicut frater eius in Christo Zwinglius scribit ad Valentinum Kumber de Vrania, antiquiores uiros terræ melius & perfectius cognoscere terræ librum quam moderniores, sic & heri antiquos doctores induximus, quod terræ librum & epistolam Pauli ad Hebræos melius norint quā Lutherus, prædicans Bernenē, & doctor &c. Quumque iugiter expecto, quibus scripturis sacrificium missæ impugnetur. Quærit si locus ab auctoritate negatiue &c. hoc est, quum aliquid in scripturis non reperitur, etiam ualeat responsonem petens. Dico quicquid me docet ecclesia, iubetque, hoc ego credo, siue scriptum sit siue non, sicut est perpetua Mariæ uirginitas dies dominica præcepta, quæ in scripturis ferianda non inuenitur. Si autem doctor Oecolampadius mihi credere recuset, Zwinglio saltem credat de rebaptisatione, contra doctorem Balthasarum, rebaptisatores enim suum fundamentū in hoc locarunt, quod puerulos baptisare in scripturis non sit præceptum. Domine doctor sinite queso peregrina decidere, & contra missam scripturas aportate.

Oecolam

CONCLUSIO SECVNDA.

D. OECOLAMPADIVS.

Causa libri possessionis terræ, huic maior fides habetur, qui scripturas cum scripturis melius comparat, siue iuuenis sit siue senex. Secundo ecclesia audit uocem pastoris, neque certa est fides ubi se quis non fundat in uerbo Dei in epistola ad Ro. iij. ubi Paulus ait, Abraham credidit Deo & reputatum est illi ad iustitiã, in quo discimus propositã Theologorum regulã. Attamen ad circumitus uitandos, decidere patiar. Ad hæc dico nos probasse nostra scripturis, & ipsæ extor-
to nihil. Respiciant uerba quid significat unicum sacrificiũ, quid significat semel, quid significat consumauit, quid significat iam sanctificatos. Item ubi est peccatorum remissio, ibi nullum est magis sacrificiũ pro peccatis Hebr. x. Aut Christi sacrificium non est perfectũ seu consumatũ ad remouenda peccata, aut si est perfectũ, nihil tunc facit nostrorum sacerdotum sacrificium ad peccata remouenda. Possessionis ratione etiam non est tam certa causa, sicut illam doctor Eckius proponit, hoc ei tamen libenter sum admissurus, rememorationẽ passionis Christi Ihesu, nominatum esse sacrificiũ, sicut & antiqui doctores nominarunt, sed hoc est gratiarum actionis sacrificiũ pro iam accepto munere. Etsi iuxta hoc, quũ hoc modo sunt grati, etiam diuinæ gratiæ augeantur. Volumus hic possessionem contempnari, sicut fuit ab initio, eatur ad dominicã cœnam, ibi eĩ discit quid datũ sit, quidue non datũ. Certũ est cum tpe multa missæ fuisse addita, quæ ad uerã possessionem non pertinent, sicut a Christo instituta est. Scit nempe quid Pontifices addiderint in sequẽtibus annis, Introitum, Kyrie eleison, Alleluia, Credo, Prefationẽ, & in Canone hinc & inde, quæ tamen ideo nõ ex toto uolo reiecisse, ubi ad emendationem deseruirent, ego taceo de alijs rebus exterioribus, ante annos quadringentos non media pars fuit sacerdotum, sicut iam in plerisque ciuitatibus episcopaliter resident, sicut etiã in Neocesariensi concilio decretũ est, cõtenti quandoque
fuerit

COLLATIO XXXVI.

fuere septem habere personas in uno monasterio, sicut in Palestina & Aegypto, fuerunt nihilominus contenti duobus aut tribus sacerdotibus, iam autem omnis res euerfa est. Huius etiam testimoniū præbet, quod in cathedralibus ecclesijs ex antiquo canonici nouerunt se ad missas dicendas non obligatos. Vicarij namque longo post tempore fundati sunt, iam ubi missa in tanto esset ualore, tantaque possessione, fuissent nostri maiores ualde infidi erga suos amicos. Quare possessio ut incerta hic nobis obesse non debet per Pauli uerbū tā efficaciter ostensum, a quo ex magnis causis nobis abire non licet. Vltra dicta a D. Eckio inducta, ex toto suo proposito non deseruiūt, ut cum inflectere uult hoc uerbū, Hoc facite in meā cōmemorationem, quod Paulus, ut sibi est dictū, sufficiēter declarauit. Etiam dicta ueteris legis ex se tenebrosa, per dictū noui testamenti clarum exponi deberent, quod nondū factū est, & sibi eiusmodi dicta sufficiēter fuerunt soluta, usque ad primū dictū Malachia cap. i. Ad quod & ego postea responsurus sum, reiecit, sed absque causa unum argumentū, ubi dixi, Omnem offerentem maiorem esse illo quod offertur, petijtque illud scripturis probari, quum luce clarius sit, oporteret & tandem illi probare, decem, quinque plura esse, in seipso compertum habetur, qui aliquid eleuat & adducit, plus est eo quod adducitur uel offertur, plus inquam sacerdos est ueteris legis oue, quam offert in ueteri lege. Sive de Christo exceptiones contra me non sunt, ipse enim duas habuit naturas, & corpus suum siue humana natura, oblata per sanctum suum spiritum, uel deitatem minus est. Sicut & Ysaac, ut filius minus est Abraham patre suo. Postea hoc suam causam facit deteriorem, quod dicit sacerdotē ut ministrū ecclesie offerre, quanto enim inferior minister est, tanto minus reputabit hoc quod offertur. De Malachia post sum responsurus.

D. ECKIUS.

Domini præceptores ad hesternā & hodiernā monitionē
secundum

CONCLUSIO SECUNDA.

secundum iussionē uestrā sufficiēter intelligitis nullas cōtra missam scripturas prae manibus esse, quā ut adhuc hæreat in uerbis Pauli, tam multipliciter respondēdo solutis. Dicit ut etiā & hoc aliqd esse sinā, quod ei uetus quidā & piger canonicus dixerat, non scilicet obligari eos ad missas legendas. Si collegiatae seu cathedrales ecclesiae monasteria mansissent, sicut adhuc maior pars in Anglia manet, bene ad hoc prior esset ut missas legerent. Sed ut breuib⁹ sua uerba percurrā, profecto nouerunt & antequam scripturas concordare. Quod autē Abraham deo credidit, nihil probat nos ecclesiae credere non debere. Ecclesiae credo, quod & oēs probi Christiani facere debēt. Dicit me nihil probasse, quū Danielis prophetia de iuge sacrificio adhuc manet non soluta. Iterū cum Paulo redit, quem prædicās Bernēn. attulerat semel oblatus &c. Auditū est quō illud de mortali oblatione in cruce intelligat, quod semel factū est. Ipsi uero oēs in Paulo nō inueniēt, neq; in ullis alijs scripturis, Christū sacramentaliter nō saepe offerri, Lutherani inducit argumentū. Si in missa etiā Christus offerret, crucis oblatio tūc sufficiēs non esset, quū tamen Paulus dicat consumauit &c. sanctificatos &c. Respondeo uerū esse mortale sacrificiū Christi esse sufficientissimū cōsumatissimū in se ipso, sed per sacramēta & bona opera eiusdē sacrificij & meriti erimus participes, sicut quū quis agrotat, quū sufficiēs est medicina apotecaria, eum nihilominus non iuuat, nisi eiusdē fiat particeps. Et hoc ut uerū sit illud probo. Quāuis em̄ Christi sacrificiū sufficiens sit & sanctificat, adhuc tñ puer ille non est sanctus nisi baptisēt, per quod meritū Christi sibi comunicatur. Et sicut met Lutherani aiūt. Etsi Christus pro peccatis oim̄ satisfecit hominū, oportet nihilominus iuxta eorū opinionem, ut se homo participē faciat per fidem. Sic & nos hīc dicimus quod per missæ sacrificiū, sicut & per alia sacramenta nos participes facimus passionis & oblationis in cruce exhibitis. Præterea quasi hac forma arguta. Missa rememoratio est

COLLATIO XXXVI.

oblationis, ideoq; & non est oblatio. Dico non esse nudā rememorationē sicut depingit uel in spectaculo præsentat, uel sicut die parasceues prædicat, sed cū hoc sacramentale est sacrificiū, oblatio munda, sicut dicit Malachias, & iuge sacrificium, sicut dicit Daniel. Quare dñs meus doctor sanctos doctores & martyres, non ita uiolēter inflectere deberet in suā partem cōtra eorū clara & expressa uerba, inducit Pontifices multa missæ adiunxisse, Introitū &c. Dñe doctor heæ uestra sunt litæ, quibus missam expugnando euertitis, quod prohibi patres ad hominū deuotionē augendā, & ad laudē dei aliquid addiderūt, quis hoc increpare potest, quū etiā & Lutherus cum sua nihil missa his reb⁹ carere nequeat. Ultra scripturarum loco sacerdotes libenter redderet odiosos laicis, quod plus fati sint eorū, quū tñ hesternō die adhuc plures ipse fecerat, qñ oēs rusticos Herciniæ syluæ in sacerdotes cōsecerat, Nihil hic ad causam ista deferunt, sed unicū dicturus sum, quod in monasterio sancti Galli antiquus plures fuerunt monachi, quā nunc sint presbyteri in quarta parte omnis ditionis confœderatorū. Tandē ad mea uerba deflectit, uolens dñm Christū per hoc uerbum, Hoc facite, non præcepisse offerre quippe quod Paulus declararit. Respondeo ei Paulū exposuisse ad Corinth. rememorationē quæ stat in nuntiatione mortis Christi. Quod aut in hisce uerbis clare ostendat missæ sacrificiū, ex eo liquet & notū est, Euāgelistæ nāq; lucide ostendunt, quō finitus sit agnus pascalis ueteris legis, & institutus agnus pascalis ecclesiæ, necesse em̄, inquit textus, erat occidi pasca. Nunc aut scriptura habet Exo. xij. agnū pascale primū offerri, & post hoc manducari, quēadmodū die dñico cū uerbulo zebah obtentū est. Quūq; Christus, quæritus est agnus pascalis, sicut dicit Paulus, post uetus nouū instituerat, dixit, Hoc facite in meā cōmemorationē. Quid igit aliud illis mandauit, quā ut illud nouo facerent agno pascale, quod antiquiores fecissent in ueteri, id est, offerret & ederent, sicut etiam
procul

CONCLUSIO SECVNDA.

procul dubio dñs scđm ordinē Melchisedeq illic fecerat. Et propter superabundantiā ostēdo scripturis hoc uerbulū face re etiā pro offerre accipi posse, Leuit. xxiij. Facietisq; & hircum, ubi hoc uerbulū Hebraice, Chaldaice, Græce & latine æque sonās. Et quū Poetæ tam libēter nouā fidē amplectantē etiā in optima latinitate reperiēt hoc uerbulū facite, p offerre accipi, Vergilio dicente. Cum faciā uitula, pro frugibus ipse uenito. Quod autē huiusmodi intellectus ab Apostolis fuerit acceptatus, testat Lucas in Actis xij. Apostolor; xij. cap. Ieiunantib; Christianis & offerētib;, uel missam celebrantib;, dixit spiritus sanctus &c. Lucas em̄ Græce scribens, liturgun don dicit, & cognitū est per omēs terras Græciæ usq; in præ sentē diē missa ab eis nominatē liturgia tis pisteos, sicut & ego eor; græcā missam habeo scriptā, Græciq; mihi eor; ceremo nias ostēderunt. Iterū absq; literis in harenā doctor deportat suū Sophisticū argumentū, offerentē esse meliorē illo quod offerit, & quū nullas habeat scripturas, libēter mihi persuade ret, qui rem aliquā leuat & adportat, meliorē esse eo qđ por tatur, hoc pulchrū esset, tūc Mariā puerulū in templū portās, melior fuisset dño Ihesu, Luc. ij. etiā & asinus qui eū in Aegy ptum detulit, melior esset ambobus, aut certe diabolus qui ac cepto dño, eum duxit in montē exeelsam. Meā exceptionem libenter solueret si sciret, cū Christo ratione duplicis naturæ breuiter dico, quū Esaias dicit, Oblatus est quia uoluit, non solū uoluit diuina uoluntate, sed & humana, qua se scđm ra tionem conformē fecit uoluntati diuinæ, sicut met ipse apud Iohannē dicit, quod faciat sicut a patre sibi fuerat demādatū. Libenter uerbis exciperet etiā cum Abraham, quia Isaac ut fi lius minus erat. Dico quis hoc ignorat, patrē plus esse filio in patria potestate, & tamen nihilominus in naturali substantia pater nō melior est filio, quū æqualiter sint homines. Ideoq; dilecte dñe doctor, quum tam probarim clare, sicut sol in die adparet uerba Pauli non impugnare missam, sicut Bernensis

COLLATIO XXXVII.

prædicans induxerat. Igitur peto ut secundum gratiosorum dominorum nos-
 strorum mandatum scripturas inducatis contra missam, quas si non
 adportabitis, neque ego respondebo uobis, sicut ei qui in harenam
 dimicaturus non est dispositus. At si dumtaxat manere uoluer-
 eritis erga prædicatis Bernensium inductionem, in nomine domini, cir-
 ca sua inducta ego conclusi, potestis & uos ibi permanere.

D. OECOLAMPADIVS.

Quum Dominus Eckij dicta soluentem, adhuc perstat dictum ad He-
 braeos, super quo non heremus proterue, sed cum timore
 domini inducimur. De iuge sacrificio Danielis iuxta pri-
 mas literas completum est sub Machabæis, quoniam Antiochus tantam
 persecutionem prius suscitauerat, quoniam Antiochus figura erat anti-
 christi, sicut & iuge sacrificium apud Iudæos figura erat spiritu-
 alis sacrificij, de quo ibi mentio facta est, quod in paruo fidelium
 numero cessare reputabitur, sed est obnubilatum dictum. Ad secundum
 ubi dixi sacrificium siue meritum Christi non essent sufficietia mihi
 respondendo sic obuius uenit, quod scilicet nos oporteat par-
 ticipes facere per sacramenta & opera, formosum exemplum du-
 cens de bonis speciebus ex apotheca. Dico nos participes fieri
 debere per fidem, in eiusmodi merito, quæ in nobis potest esse
 ut opera adferat, sed in missa cõtestamur nos habere talẽ fidẽ,
 qui enim absque tali fide sacramenta percipet, iudicium sibi mandu-
 caret & biberet, sicut Paulus dicit. Neque nos dicimus talẽ nu-
 dam memoriã passionis Christi in coena domini esse, uel in Chris-
 tiana missa, sicut in aliquo pascali spectaculo. Dominus inquit met
 per suã institutionem & usum madauit, quod in pascalibus non
 est factum spectaculis uel imaginibus, non parui æstimabimus
 quæ nobis dominus tam serio præcepit. Ultra huius dicti causa, hoc
 facite in meã cõmemorationẽ, hoc Paulus clare exposuit, &
 uerbula facite in meã cõmemorationẽ, simul pertinet uel col-
 ligant, quicquid hoc uerbulum facere oblationem significare debet,
 oporteret adhuc aliud uerbum adiungi, sicut stat Leuit. xxiiij, ibi
 adhuc unum habet uerbum, adponit sic sonans, facietis hircum
 lehatc

CONCLUSIO SECVNDA.

Iehato, hoc est oblationē pro peccato, & non tamponit solū
& nude. Neq; scđa exceptio pbata est, ubi fatef euangelistas
dicere de fine agni pascalis quondā oblatis, ideoq; & oportet
sacramentū offerri. Iuxtaq; dicit, hoc scđe die dñico obtinuisse
seu deuicisse, quod in notatis reperiet. Dico Christū in cruce
dixisse cōsumatū est, ut inde figura cessaret, cōpleuitq; Chri-
stus figurā in cruce, & non in sacramēto, ideoq; & ipse in cru-
ce etiā oblatio fuit. Circa hoc etiā uerū est esum agni pascalis,
ob memoriā Iudæis mandatū esse, quo in gratiarū actione re-
cordarent liberationis eorū a Pharaone Aegyptiorū rege, si-
cut & nos circa sacramēta deo gratias agere debemus, quod
a diabolo liberati sumus, peccato & morte, per mortem Ihesu
Christi. Quod autē Melchisedeq inducit etiā horū sacramen-
torū figurā esse eo credēs sacrificiū probare, bene quidē uerū
est, Melchisedeq Abrahæ panē & uinū ptulisse, dum a cede
reuerteret, deuictis hostib², ob id tamen non dicit obtulisse,
nouit bene D. Eckius quō in hebræo habet. At in illo sacer-
dos erat adportans Christianā oblationē, dū deū laudabat &
dixit. Benedictus Abraham deo excelfo, qui creauit cœlū &
terram. Ultimo expōtat græcū uerbulū ex Actis apostolorū
cap. xiiij. liturgundon, quod uult sacrificio deseruire, quū il-
lud antiquā translatio nō ita exponat. Tum quod huius uer-
buli uirtus nihil cogat, sed significat diligēter inseruire, sicut
& ad Ro. xiiij. secularis potestas nominatur, liturgiton quod
est frequenter siue diligēter deo seruire. Ad Philip. ij. ca. stat
hoc uerbū liturgia tis piteos, hoc est iuge dei seruitiū fidei ue-
stræ. Etiā ad Ro. xv. inuenit, quare neq; hic apte loquit. Itē
argumēti ratione ex parte offerētis, nunq; ad sophisticandū
me diligentē adhibui, nec ibi apud æquū lectorē reperiet, ois
sermo ponderādus est, prout inducit. Nemo em̄ negat Chri-
stum nobiliorē Mariā, quæ Christū gestauit. Hoc autē sequit
corpus uirginis Mariæ fortius & aptius fuisse quā nobile cor-
pusculū Christi Ihesu, quod tunc sua diuina uirtus ostendere

COLLATIO XXXVII.

noluit. Sic & asinus cū sua fortitudine, debilitati corpis Christi, ut fortior deferuire debuit. Ad calcē uero quod de oblatione Christi Ihesu dicit, quod etiā hūana uoluntas suā carnem obtulerit, nō cōtradico, & ad hoc sequit̄ deitatē & animā nobiliorē esse corpore. Hic iam notū est me nullis uti sēphismatibus. Ad prophetiā respondendo ad dicta prophetiā Malachia ibi iij. cap. habet, adhuc meū hesternū dictū quod extendatur ad oblatiōes iustitiā, omnes tenere iubemur pro magna uenefatiōe hoc sacerdotiū, etiā si iuxta mendicaremus, a deo em̄ hic est, solisq; dei filijs concedit̄, exterius uero ministeriū ceremoniarū sacerdotij, saepe etiā reperit̄ apud damnatos homines, uel apud filios irā, quod iterū non eā ob causam loq̄t̄ ut sacerdotes reddā odiosos, alioqui in eodē spiritus sanctus ueniret inculpādus, qui etiā multa eiusmodi dicta in sacris literis dedit non necessario dicēda. Et quod de Melchisedeq̄ illic dixerā, petit doctor ut eos esse sinā sacerdotes Melchisedeq̄, hoc illis ex corde optarim, ut uerū Melchisedeq̄ Ihesum Christū imiten̄, qui nō ex tribu Leui nasci uoluit, & nihil illis in ceremonijs a Christo mandatis peribit, si dei uerbū eos alia doceret, & ego quoq; laudarē illa. Deuenio ad dictū Malachia i. cap. ubi dicit̄ quod in omni loco offerret̄ oblatio mun-
da, & hoc dictū per Paulū expono ad Ro. xv. quū dicit̄ quod minister Christi esse debeat inter gentes ad offerendū Euangeliū dei, ut & ipsi gentes oblatio fiat deo accepta sanctificati per spiritū sanctum. Hęc uera est oblatio quā sacerdotes deo offerre debēt, si ueri fuerint sacerdotes, ut hoīes bestialiter ui-
uentes, & similes brutis & irrationabilib⁹ animalib⁹ per salu-
tiferū dei uerbū ad deū ducāt, ut oēs incēsum fierēt sacrificiū, nouāq; Christianā uitā ducerent, qđ etiā per panē significat, sicut ad Cor. x. habet. Nunc aut̄ ridiculū erit corā deo signis dūtaxat uti, aut in lingua non intelligibili corā populo agere, & sinere decidere uerā dei doctrinā. Hoc erat qđ ppheta Malachias ex p̄cepto Dei Iudæis exprobrarat, quod panes &
agnos

CONCLUSIO SECVNDA.

agnos offerret maculatos & oblationes cæcas, & qd' in grege
uilius erat, non qd' magnope deus curet, uel de uaccis uel uis-
tulis, ut habet Esa. i. sed in animab² hominū. Ideoq; & dicit,
qd' post in omī loco offerret oblatio munda, prius dixerat uo-
cationē Christianę cōmunitatis, quę se Christo offeri & exhi-
bet, sicut prius ipse se met obtulit, hæc p nūc respōdisse uolo.

D. ECKIVS.

In nomine tuo dñe Ihesu Christe, Amen. Breuius quo fieri
ri potest, quia D. Oecolampadius dicit uerba Pauli ad Heb.
adhuc stare. Ita dico & stabunt in perpetuū, sed nouus falsus
intellectus, deo uolēte, pstratus est, de quo me ad notarioꝝ
scripta remitto. Et quū Danielis prophetiā induxerā, contra
prædicantē Berneñ. qui mihi non satisfecit, nouā dñs meus
doctor adportat solutionē, prophetiā dicēs iuxta literā intel-
ligi de iuge sacrificio Iudæoꝝ, quod sub Antiocho depositū
fuerat. Hoc est (opinor) scripturas dilacerare, hanc namq;
prophetiā dilectus dñs noster Christus inducit ut adhuc im-
plendā, quō ergo sub rege Antiocho pri^o centū annis potest
impleta fuisse. Credo equidē Christū uera dixisse, ergo & ue-
stra expositio annihilabit. Non accepto illud quum parti ad-
uersæ scripturę quædā inducunt, dicūt tenebrosas & obnu-
bilatas esse, quod aut ipsi adferunt totū & lucidū atq; clarum,
ipsi met hoc dicunt. Ultra quod fidē ait nos facere participes
oblationis Christi, diuus Iacobus dicit. Nā & demones cre-
dunt, in ecclesia melior diuisio meriti Christi est per sancta sa-
cramenta & bona opera, sed hoc aliā cōcerneret materiā iam
non expediendā. Doctor mihi admittit, quod in missa nō sit
nuda memoria, sed adhuc sacrificiū recognoscere nō uult, &
in nullas cōtra illud inducit scripturas, quā ut sanctos docto-
res abducere tentat, quod possessionis missæ incerti essemus.
Breuiter quū mihi imponit cōcludere, heri aliquos sanctos
martyres & doctores enumerauī, qui in opinione sunt catho-
licæ ecclesiæ. Et si dñs meus doctor opinaret unū uel plures
esse

COLLATIO XXXVII.

esse cōtra missæ sacrificiū, offero me ut hoc in scripta redigēs,
 corā dñis meis imponat, extra hoc colloquiū sup hoc loquū
 ruri, ob tedia & causā prolongationes uitandas, egoq; illi re
 spondebo, & (ut supra dictū est) obtinebo. Ultra quū uerba
 Lucæ, Hoc facite in meā cōmemorationē, ad oblationē scdm
 ritū Christianæ ecclesiæ traxerat, erga memoriā sinere uult,
 Christiana tamen ecclesia hoc non acceptabit, sed ut euange
 lista narrāt, quod ibi dñs fecerat, panē scilicet benedicēs, gra
 tias agēs, discipulis porrexit, omē hoc ibi conclusum, sicut
 cum agno pascali hodie dictū est ad meā probationem Leuit.
 xxiiij. Facietis hircū lehato, æstimat uerbulū non absolute &
 nude dictū. Hoc me non angit, satis mihi est sentētiam hanc
 talem esse oportere, sacrificabitis hircū pro peccato uel in ob
 lationē pro peccato. Prolixā illius inductionē de agno pasca
 li, quid circa illud Iudæi cogitarint uel recordati sint, nos non
 angit, agnū em̄ pascalē ea solū de causā inducimus, quod ob
 ferri solebat & manducari, non offerri in cruce, alio qui fuis
 set melior Iudas. Ideo oportet dñm illis missæ sacrificiū demā
 dasse. Neq; ad causam facit, quod uerba Christi inducit, cō
 sumatū est, ubi de consumatione loquit scripturarū, de sua
 passione. De zebah se doctor remittit ad post habitos sermo
 nes de hoc, ad quos & ego me remitto. Cum Melchisedeq
 benter causam coloraret, dicit me bene scire quō in Hebræo
 habeat. Ita dico quia hosiah huffil est de iacet & significat pro
 ferre, quia tñ eo uult abnegare Melchisedeq panē & uinū ob
 tulisse anteq; Abrahe dedisset, nullis hoc literis facere potest.
 Dederunt quoq; & Iudæi hunc intellectū cōtra Christianos,
 quem nunc doctoris frater in Christo Zwinglius exportat,
 Melchisedeq scilicet, Abrahe ut bellatori panē & uinū in ci
 bum protulisse, uiris em̄ bellatoribus emolimenta ciborū pro
 ferre, laicorū magis est quā sacerdotū. Et clare textus ostēdit,
 quod his Abrahā nō indigebat, quia omē spoliū obtinuerat.
 Ut quid igit Moisi opus fuit ad hoc conuiuiū cōminisci, Mel
 chisedeq

CONCLUSIO SECVNDA.

Melchisedeq fuisse sacerdotē dei altissimi. Est q̄q; & heri auditū,
 quū Christus sacerdos est scđm ordinē Melchisedeq, ostēdi
 oportere quid pariformiter obtulerint, & nihil aliter dari po
 test pro Melchisedeq oblatiōe, quā panis & uinū. Nihil inq; ī
 iuuat doctōrē dicere Melchisedeq esse figurā Christi, quia
 Abrahā & deo benedixit, hoc em̄ cōmune fuit oibus sacer do
 tibus ueteris testamēti, etiā & patriarchis. Hunc cōmunē in
 tellectū in ecclesia habuere sancti & diuini doctores, sanctus
 martir Cyprianus in iij. epist. ij. lib. S. Hieronymus ad Eua
 grium, S. Ambrosius in iij. lib. de sacramētis, Augustinus in
 iij. lib. de doct. Christ. Enumerat quoq; Bercherus aliquot
 hebraeos Rabinos, qui & ipsi eius sunt opinionis. Iam nūc cō
 gnitioni cōmendo cuiq; auditoris, si doctōri soli cū suis adhe
 rentibus sit credendū in scripturarū intellectu, uel certe mihi
 q̄ scripturas intelligo, scđm opinionē & mentē diuinorū do
 ctōrū spiritu sancto illustratorū. Ultra in Apostolorū actis do
 ctōr refert quō habeat antiqua translatiō, ministrantib⁹ illis.
 Mirandū est quū sui in Christo fratres nostrā antiquā eccle
 sia, & usitatā interpretatiōnē Bibliā non acceptēt, uociferan
 tes in hebræo aliter haberi, aliter in græco &c. & iam doctōr
 eadē translatiōe uti p̄sidiū loco. Dico hoc in textu uerbu
 lum istud p̄ oblatiōe interpretatū a uero docto & cōsumat
 tissimo uiro Erasmo Roterodamo, quē dñs meus doctōr (ut
 par est) laudat & extollit, græci & latini sermonis uir exper
 tissimus, qui in eodē libro sibi adiutor fuit & laudator, quare
 nunceum corrigere & increpare non deberet. Nec aduersor
 liturgiā etiā dici seruitutē, sicut per doctōrē est inductū, com
 munis tñ usus sermonis græci liturgiā ponit promissæ sacrifi
 cio, sicut S. Dionysius gerurgiā nominauit, ego scripturis cō
 mendo. Quia uero hoc uerbulū, melior, in, fortior, cōmutat,
 parū reputo, debilem em̄ sacerdotē esse oportet, qui in missa
 dñm deū eleuare non possit, sed & hoc scripturis cōmendo.
 Induxitq; Christū scđm deitatē & animā meliorē esse suo sa

Erasmi encomium.

COLLATIO XXXVII.

ero corpore oblato. Respondeo haecenus me reperisse, eccle
 siamq; sic credidisse, qd' se Christus in cruce totus obtulerit,
 dixit em̄, animā meā pono pro ouib⁹ meis, Iohan. x. Et deita
 ti oblatus est, sed & hoc demitto scripturis cōmendans & do
 ctrinā Christianā. Post haec oīa dñs meus doctor responde
 retentauit ad dicta Malac. i. & iij. cap. primo propōnens sibi
 nominari cōmune sacrificiū oīm Christianorū, quod & ego
 heri met confessus sum. Sed hoc per ministros ecclesiae offeri
 q̄ sunt sacerdotes, quos ppheta Dauid nominat, filios Leui,
 procul dubio ea mente qd' speciale esse debeat sacerdotiū, &
 non solū cōmune ac spirituale, sicut & textus Exo. xix. osten
 dit cōmune sacerdotiū Iudeorū, & tñ nihilominus externū &
 speciale sacerdotiū est institutū Exo. xxviiij. Quū em̄ Daran
 Chore & Abiron, qui ad hoc cōsecrati non fuerāt, officii sa
 cerdotale sibi usurpassent a terra uiui deuorati sunt, Nu. xvi.
 Hoc clarū de oblatiōe missae dictū conat' dñs meus doctor ab
 ducere cum uerbis Pauli ad Ro. xv. ubi primo mihi adparet
 textū ab eo male expositū. Quū em̄ Paulus dicit ut accepta sit
 oblatio gentiū &c. (si recte memini) interpretatus est, ut &
 gentes oblatio sint, contra cōditionē græci & latini sermonis
 pariformit' sonantē remitto me ad scripta. In hoc tñ mihi placet
 cer dñs doctor, quia tam misere textū nō dilacerat, sicut fecit
 Zwinglius in colloquio Thūricensi episcopi Constantiensis
 respondendo, qui uerba falsificauit, & contra prophetiae na
 turam, dictū indicari noluit ad futurū tempus. Quod autē dñs
 meus doctor id solū conat' trahere ad spirituale sacrificiū, hoc
 illi non admitto, nisi hoc literis sacris probet, non ita tñ quod
 ipse negem in Christianitate spirituales & internas oblatiōes
 & sacrificia. Sed quod & esse oporteat externū sacrificiū, pro
 phetae equidē antiqui, quod in spiritu sancto ostendissent ex
 terna Iudæorū sacrificia cessare oportere, sicut Esa. i. & uult.
 Amos v. Iohē. i. Psal. xxxix. habet. Sicut & diuinus Paulus in
 ducit Hebr. x. Hoc Malachias ultimus clarius ostendit, quō
 deo

CONCLUSIO SECUNDA.

deo in eis nulla sit cōplacentia, sed futurū ut mundū sacrificiū gentiū ad fidē Christianā uenientiū in omni loco offerat, hoc externū indicat sacrificiū scdm cōmunē intellectu, & sanctorum doctorū, quod autē doctor in hoc intellectu mihi aduersat, hoc ego dimitto. Relinquens hoc cognitioni & censuræ cuiuslibet Christiani lectoris, & gratiosis dominis meis laudandis dixeris, ut ex illis eliciant quod eis & suis subditis profuturum & utile duxerint. Quibus cōcludo cum petitione & monitione ad dñm meū doctorē Iohannē Oecolampadiū, quod in hoc articulo se non segreget a cōmuni catholica & Christiana ecclesia &c. sicut in primo articulo rogatū fuit.

D. OECOLAMPADIUS.

Christus in cœna non dicit offeratis, Epistola ad Hebræos clara est, cui non cōtradicit ecclesia. Ad Melchisedeq respōdeo quod opus fecerit misericordiæ, Abraham namq; mirabile bellum intulerat, paucis multos deuicit. Quare autē Christus Melchisedeq nomine, legat vj. cap. Heb. Ratiōe antiquæ trāslationis libēter in ea quietor, ubi cum græca ueritate cōcordat. Externū sacerdotiū cum sacrificio ceremoniali sicut Christus instituit, nō denegauī. Malachiā prophetā expono cū uerbis præcedētib⁹ & sequētib⁹. Cum his oia scripturis cōquædamus, & iudicio illorū quæ uerbu dei cognoscunt.

D. ECKIUS.

Epistolam ad Hebræos esse clarā hoc admitto, sed earū intellectus est falsus. Ad mirabilē uictoriam Abrahæ concedo, sed eo magis credēdus est Melchisedeq obtulisse, deoq; gratias egisse, & hoc sacrificiū secundū temporis usum hodie non erat cōmestum, ubi diuus Paulus ad Heb. vj. exponit, quomodo Christus sit Melchisedeq, sed suæ oblationis non fecit memoriam, quia necesse non erat. Ego sacerdotiū recognosco, prout illud Christus instituit, & sancta ecclesia ferme mille & quingentis annis usa est. Apud intellectum circa Malachiā datum permansurus concludo ut prius.